

Buiten bereik

Van Tim van der Veer verscheen eerder bij De Arbeiderspers:

Runner's high (non-fictie, 2012)

De wetenschap van Tara (roman, 2016)

Tim van der Veer

Buiten bereik

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2022 Tim van der Veer

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslagontwerp: Marieke Oele

Omslagillustratie: Shutterstock

Portret auteur: Koos Breukel

Typografie: Perfect Service

ISBN 978 90 295 4749 9 / NUR 301

timvanderveer.nl

arbeiderspers.nl

Voor D

Overwin dus de hemel en de chaos, overwin ons allemaal, overwin deze regels, overwin de wereld van de geesten en de werkelijke wereld, overwin de omkering van de liefde, van het geloof, verkort de centimeters die ons altijd hebben gescheiden van het geluk, overwin het noodlot, dat geen noodlot was.

Overwin dit verhaal en laat het achter je.

– Nino Haratischwili

Het was kouder geworden en er lag sneeuw op de bevroren akkers. Meer dan wat poeder was het niet, maar ik kreeg er een goed humeur van. Misschien was het de weerkaatsing van het licht of de demping van het geluid. Ik besloot van het tractorpad af te gaan dat ik een paar kilometer had gevolgd. Aan de andere kant van het glooiende veld was een bos. Het zag er woest en verlaten uit. De kans dat ik daar nog mensen zou tegenkomen, leek me klein.

Kort ervoor was ik ingehaald door een oude Opel Kadett. De chauffeur, een kleerkast met een modern, hoog opgeschooren kapsel, had alleen aandacht voor de kuilen in het pad. Toch had hij me verstoord. Alleen al het zien van mensen kan me vermoeien. Dat besef ontstond toen ik een jaar of tien was en uitgeput op schoot lag bij mijn moeder. Hortend en stotend van het huilen zei ik haar dat mensen zwaarden waren. Dat ze door me heen staken. Dat ik geen schild had. Om me te beschermen, mijzelf, mijn innerlijk.

Er zaten diepe voren tussen de oude maïsstronken. Af en toe brak er ijs onder mijn voeten en zakte ik tot mijn enkels weg in gitzwart slijk. Midden op het veld bevond zich een grote groep reeën. Hoewel er zo'n 300 meter zat tussen mij en de dieren, zag ik het wit rond hun wijd opengesperde angstogen. Tegen

mijn wil in was ik nu het zwaard dat de weerlozen doorboorde.

Toen ik eindelijk het bos binnenrende, was ik opgelucht. Er was een smal pad, dat steil omlaag kronkelde en diep was uitgesleten door hevige regenval tijdens een ander voorbij seizoen. Oude, knoestige eiken hadden in de loop der tijden een natuurlijke boog over het pad gespannen. De donkere aarde was hier vrij van sneeuw en zo hard als steen. Terwijl ik vaart maakte, springend over de diepe groeven, probeerde ik na te denken.

Over jou.

Af en toe wakkerde een lichte bries aan, waardoor de verdorde eikenbladeren ritselend verschoven over het pad. Ik stelde vast hoe de bladeren steeds een nieuwe, toevallige opstelling innamen om nooit meer naar hun oorspronkelijke plek terug te keren. Wel konden ze vast komen te zitten in een van de groeven en langzaam vergaan.

Ik denk dat ik kort daarna min of meer mijn bewustzijn verloor. Met mijn horloge zou ik kunnen reconstrueren waar en hoelang ik heb gelopen, welke paden ik heb gevolgd, hoe hard ik liep, of ik nog ergens ben gestopt, hoe hoog mijn hartslag was en welke gevaarlijke kruisingen ik moet zijn gepasseerd, in een staat van totale mentale afwezigheid, diep verzonken in niets. Ik neem echter genoeg met het feit dat ik ontwaakte voor de deur van ons huis en gelukkig was.

De hemel boven de Zugspitze is blauw. Ik dacht meteen aan je, Micha. Niet omdat blauw je lievelingskleur is. Niet omdat al je broeken, truien en sokken, je bord, beker en bestek, je dekbed, tas en zelfs je laptop zo blauw zijn als de hemel boven de hoogste berg van Duitsland. Niet omdat ik bijna altijd aan je denk. Niet omdat ik je mis.

Morgenochtend is het zover. Na vijf eerdere, mislukte pogingen zal ik proberen de Zugspitz Ultratrail bij de zesde keer te volbrengen: meer dan 100 kilometer en ruim 5600 hoogtemeters aan één stuk door door de Alpen, grotendeels hardlopend en, waar dat niet mogelijk is, zo snel mogelijk voortbewegend. De wedstrijd wordt elk jaar in juni georganiseerd. Vandaag is het 14 september en morgen ga ik proberen het parcours zelfstandig, buiten wedstrijdverband te lopen.

Vijf jaar geleden stapte ik na zo'n 80 kilometer en vijftien uur lopen uit met symptomen van onderkoeling. Vier jaar geleden moest ik de training halverwege staken, omdat mijn moeder ziek werd en ik moest helpen zorgen dat ze beter werd. Twee jaar geleden schreef ik me opnieuw in en hervatte de training. Aanvankelijk met bitter weinig bezieling, laat ik eerlijk zijn. Het enige wat me voortdreef, was een dwangmatig verlangen de mislukte pogingen van de twee jaar ervoor goed te maken,

compleet te maken wat incompleet was – een niet te onderschatten drijfveer, die veel menselijk handelen kan verklaren, maar in mijn geval was er onvoldoende reden om vrijwillig een halfjaar achtereen zes dagen in de week te trainen om op een dag 100 kilometer door de bergen te kunnen lopen.

Op 31 januari van dat jaar, het jaar van mijn derde poging, kwam daar plotseling verandering in.

Het was een dag om binnen te blijven. Het regende. De sneeuw, die we enkele dagen daarvoor juichend welkom hadden geheten toen de eerste vlokken traag naar beneden kwamen dwarrelen, waarover ik je met je blauwe slee naar school had getrokken ondanks het gesis en gefluister dat je daar nu echt te oud voor was, waarmee we elkaar hadden bekogeld tot onze handen en wangen gloeiden en waarvan we een sneeuwpop hadden gemaakt die Mevrouw De Vries heette, was veranderd in een onmetelijke hoeveelheid spekgladde, bruine viezigheid. We stonden op de Koppelbrug, een onooglijk fietsbruggetje over de A12 richting Nieuwegein. We waren elkaar min of meer toevallig tegengekomen. Ik rende het heuveltje op en neer, jij was aan het skaten. Zo zijn wij, zonder overleg verdwijnen, weer of geen weer, de deur – bam – achter je dichtslaan. Daarna vinden we elkaar weer.

Je greep me vast en doorboorde me met je ogen.

‘Die *trail* van 100 kilometer door de bergen. Ik weet dat je die voor mij loopt. Ik wil dat je die voor mij loopt.’

Vanaf dat moment was het menens.

Terwijl we elkaar vasthielden en regen over onze gezichten stroomde, gaf je me niet alleen opdracht de Zugspitz Ultratrail voor jou te lopen. Eens te meer realiseerde ik me hoe lucide jouw gedachten zijn. Je gaf me inzicht in iets wat ik zelf tot op dat moment onvoldoende begrepen had: ik liep deze wedstrijd

altijd al voor jou, nooit bestond er een andere reden, nooit zou er een andere reden bestaan. Met een enkele zin maakte je me duidelijk dat je wist dat ik vandaag naar de hemel boven de Zugspitze zou kijken, dat ik meteen aan jou zou denken en dat ik morgenochtend om vier uur jouw ronde gezicht en grote fonkelogen voor me zal zien.

Ook besepte ik op dat moment, twee jaar geleden op het bruggetje over de A12, dat er een veel grotere opdracht voor me lag. Terwijl we verstrengeld in elkaars armen lagen, wist ik dat je me niet alleen vroeg de Ultratrail voor jou te lopen. Met je hoofd op mijn borst gedrukt vroeg je me te laten zien wat mogelijk is. Ik heb de opdracht een verhaal te vertellen. Over moed. Moed is de innerlijke overwinning van angst, pijn, onzekerheid en vermoeidheid. Het vermogen voorbij te gaan aan de gebrekkige kennis van de dingen die we vrezen en ondanks alles in actie te komen.

Over dat vermogen moet ik je vertellen. En over hardlopen, meer hardlopen en nog meer hardlopen, over de Zugspitz Ultratrail, maar ook over vertrouwen en verraad, over echt en nep, over het gooien van dartpijltjes en vissen zonder ooit iets te vangen, over woede en over stilte. Het verhaal van mijzelf en van jou, maar ook het verhaal van mijn vader, die jij nooit hebt gekend maar mogelijk nog beter zult begrijpen dan ik. Ik moet onze herinneringen samenbrengen en opnieuw leven inblazen, zodat jij ze achter je kunt laten, je eigen herinneringen kunt maken, je eigen verhaal kunt vertellen. Een blauw verhaal.

Er is geen tijd te verliezen. Je gaat nu naar de middelbare school. Naar het gymnasium, vijftien minuten fietsen van ons huis. Je doet er koeltjes over, je zegt dat het gemakkelijker voor je is, dat je het voorbeeld van je oudere broer kunt volgen. Maar ik weet dat je er maar al te vaak tegen opziet.

Buitengewoon veel moed heeft het je al gekost om zover te komen. Ik heb je horen schreeuwen, ik heb je pijn gevoeld, je verveling en je eenzaamheid. Ik heb met je meegehuild als je niet werd begrepen en in de steek werd gelaten. Zij aan zij hebben we gevochten als mensen weer eens over je klaagden. De saaien, de slomen, de dommen. Het is best zielig, ze kunnen er eigenlijk ook niets aan doen, zei jij. Je streek over je hart en daardoor streek ik ook over het mijne. We namen ons voor in enkelvoudige zinnen en in slow motion te praten als gewone mensen in onze buurt waren, mensen zonder de kracht om alles tegelijk te voelen, om vrij te denken en snel te doen, om de gehele werkelijkheid in één keer te overzien en daar tal van eigen werkelijkheden aan toe te voegen tot een oneindig universum van nog ongedefinieerde vormen, kleuren en ritmes. Groot was je bereidheid om clementie te tonen aan al die mensen, maar die bereidheid was niet altijd wederzijds, Micha, dat weet jij ook. Op een gegeven moment kreeg jouw kracht na onderzoek een naam, waarmee je officieel buiten de sociale norm viel. Ik zal die naam vandaag niet noemen, want het doet je onmiskenbaar tekort. Je bent immers zoveel meer dan een naam. Het onderzoek en die naam hadden we nodig om het voor je op te nemen, maar helaas werd je kracht daarmee bestempeld tot een tekortkoming.

Laat me je daarom dit verhaal vertellen. Hier vanaf het terras van Gasthof Nebelalm, op de dag voordat ik voor de zesde keer de Zugspitz Ultratrail ga proberen te lopen.

Want, ja, ook mijn derde poging mislukte. Twee jaar geleden, op de avond voor de wedstrijd, ontving ik een berichtje van de organisatie dat de afstand werd ingekort. Er was onweer op komst. Een terechte beslissing, maar mijn frustratie was er niet minder om. En de jaren daarna werd de wereld veroverd

door het coronavirus, zoals je maar al te goed weet. Alles werd afgelast, alles, ook mijn vierde en vijfde poging om de Zugspitz Ultratrail te volbrengen.

Maar morgen is het echt zover. Nog één dag, nog één dag om je dit verhaal te vertellen, hier op dit donkerbruine hotelterras, dat wordt gerund door een jonge Rus. Ik stel me voor dat hij dit typisch Beierse hotel, waarvan de gevel kleurig is beschilderd met breed lachende mannen in lederhosen en ronde vrouwen in dirndls aan een copieus buffet, heeft gekocht van een ouder echtpaar. De kinderen van het paar wilden de zaak niet overnemen, waardoor het uiteindelijk zuchtend zwichtte onder de druk van de vele roebels die de man maar op tafel bleef storten. Toen het paar was verhuisd naar een appartement in München, haalde de Rus het hotel helemaal leeg. Alle stoelen, tafels, bedden, deuren en tapijten stapelde hij op op het terras waar ik vandaag zit. Toen zelfs de wc-brillen waren verwijderd, verkocht hij de mooiste spullen via e-Bay, plaatste het hoogst noodzakelijke terug en voegde nieuwe decoratieve elementen toe naar eigen smaak. Het resultaat laat zich niet goed beschrijven. De ruimtes zijn overwegend kaal. Wel hangen her en der spaanplaten aan vuistdikke scheepskabels. Op deze platen zijn met een grove kwast roodbruine vlekken geschilderd, waarover een psycholoog zich maar eens moet buigen.

Het pièce de résistance – de reden waarom ik dit allemaal vertel – is de grote spiegel in het trappenhuis tussen de eerste en de tweede etage. Het is eigenlijk een collage van meerdere spiegels van verschillende vormen en maten, samengebracht volgens een tamelijk eigenzinnig ordeningsprincipe, misschien wel door de Rus zelf. Als je in de spiegel zou kunnen kijken, zie je jezelf in meervoud. Maar hier schuilt het probleem: de spie-

gel hangt zo hoog dat niemand erin kan kijken, zelfs ik niet, met mijn 1 meter 93 en een beetje, wanneer ik op mijn tenen ga staan.

Zo stel ik me dit verhaal voor, Micha. Een spiegel bestaand uit een bonte verzameling spiegels. Voor jou zal ik proberen hem op ooghoogte te brengen, uiterst behoedzaam, zonder dat het glas breekt. Een voor een moet ik de spiegeltjes verplaatsen, zodat we onszelf eindelijk in meervoud kunnen zien.

Voor me verdwijnt een looper in de duisternis. Zijn hoofdlamp danst de wijd opengesperde bek van een monstrueuze schaduw binnen. Een laatste glimp vang ik nog op – een dovend dwaallichtje – voordat het beeld op zwart gaat. Nu is het mijn beurt.

Ik aarzel.

Het gaat harder regenen. En nog harder en nog harder. Apocalyptische hoeveelheden water storten met luid geraas naar beneden. Mijn regenjasje houdt stand, maar ik voel de ijzige kou van het water naar binnen dringen en zich als een traag werkend gif door mijn lichaam verspreiden.

Waar zou ik zijn?

De grens met Oostenrijk moet achter me liggen. De Ferenchensee, die ik een uur of wat geleden passeerde, lijkt een onwerkelijke herinnering. Een verre gedachte aan een heldergroen bergmeer. De laatste, oranje zonnestralen verdwenen er in de diepte, waarna het wateroppervlak in beweging kwam door de eerste, onregelmatige druppels van wat aanvankelijk een buitje leek. Ik hou van regen wanneer ik loop: het getik op mijn jas, de stroompjes sijpelend langs mijn benen, de laaghangende takken en bladeren door het gewicht van het water, de geur van natte aarde, petrichor. Het stemt me nooit somber, hooguit melancholisch, en leidt tot een prettig soort zwijg-

zaamheid. Maar dit is geen regen, dit zijn clusterbommen met als enig doel om mij uit te schakelen.

Het schaduwbeeld voor me, dat zojuist de loper voor me in zijn geheel heeft verzwolgen, het zou een bos kunnen zijn. Ik meen het gebulder van smeltwater te horen dat zich door een kloof naar beneden stort, is het de Ferchenbach, de Partnach misschien? Ach, waar maak ik me druk om, wat maakt het uit. Topografische kennis kan me niet verder helpen.

Hoe ver ben ik?

Ik kijk op mijn horloge: veertien uur en tien minuten. 78 kilometer. Nooit eerder liep ik langer, nooit eerder liep ik verder. Vanaf dit punt kan ik niet meer leunen op eerdere ervaringen, op herinneringen aan hoe ik doorging, volhield en overwon, hoe mijn benen bleven bewegen, alle pijn, het onherroepelijke gevolg van de zwaartekracht ten spijt, hoe ze behoedzaam bleven manoeuvreren over een oneindig lint van stenen, kuilen, modder en boomstronken, hoe ik overeind bleef, niet instortte, niet ziek werd of doodging. Achter me liggen niet alleen 78 kilometer, maar ook een kwart eeuw hardlopen, vele duizenden trainingen, honderden wedstrijden, tientallen marathons en vele *ultratrails*. Propellers die me hebben voortgestuwd tot dit donkere grensgebied, deze scheidslijn in de ruimtetijd. Nu is hun aandrijving uitgewerkt. Voor me ligt terra incognita, vanaf hier moet ik geloven in een nog onbekende versie van mezelf, beter en krachtiger dan ooit tevoren, vanaf hier moet ik navigeren op mijn voorstellingsvermogen.

‘Koplamp op, Veer.’

Hardop tegen jezelf praten, het schijnt te helpen, wetenschappelijk bewezen, blijven praten, blijven praten.

Ik doe mijn hardlooprugzak af en zoek mijn lamp. Meteen begin ik te trillen. De kou heeft zich onverwacht snel en diep

naar binnen geboord. Het gif is plotseling overal en zijn verwoestende werking is ingetreden. Ik moet handelen. Ik moet proberen het extra shirt te pakken dat in mijn rugzak zit, maar mijn handen zijn verstijfd. Doorschijnend en gevoelloos zijn ze geworden, de handen van een dooie. Met grote moeite trek ik mijn regenjas uit en wurm me in het shirt. Het kost tijd, te veel tijd. Zonder de bescherming van mijn jas is mijn lichaam weerloos tegen de regen, die alleen maar lijkt toe te nemen. Ik ben een gemakkelijk doelwit van een nietsontziende luchtaanval, te gemakkelijk, een *sitting duck*.

Wanneer ik mijn jas eindelijk weer aanheb en mijn koplamp het smalle pad vooruit toont, ben ik volledig doorweekt. Het trillen is overgeslagen in een ongecontroleerd schokken van al mijn ledematen.

Een corridor splijt open in mijn geheugen. Ik zie mezelf op mijn eerste surfplank, een Wayler Breeze, 1982 zal het zijn geweest, vechtend om terug te komen naar de kant van het meer van Aureilhan in Frankrijk. Dertien was ik, denk ik, mager als een van de vele rietpluimen die het meer omringden. Elke keer als het zeil wind vatte, werd ik weer in het water geslingerd. Uren gingen voorbij. Toen ik eindelijk na veel ploeteren de wal had bereikt, lag ik stuiptrekkend van de kou op het zand. Ik was bang dat de kou mijn hart zou bereiken en dat dat hortend en stotend tot stilstand zou komen. Ik stond op en begon te rennen.

Dezelfde angst, gevolgd door dezelfde reactie.

‘Rennen, Veer, ren voor je leven.’

Na een paar minuten haal ik de looper in die eerder voor me in de duisternis is verdwenen. Hij staat stil, zijn koplamp flitst schichtig heen en weer. Hij moet het spoor kwijt zijn. Achter de troebele sluier van regen licht een aaneengesloten kordon dennenbasten op, totdat de straal blijft steken. Daar is iets, een

vertekening in het donker, een schaduw in een schaduw. Met zijn lamp, een voelspriet van licht, tast de looper de randen af van de afwijking voor hem. Dan waagt hij het, schuifelt langzaam naar voren, voetje voor voetje, onvast, alsof hij zich voor het eerst op het ijs waagt.

‘Non, pas là,’ roep ik. Er klopt iets niet, er klopt iets niet.

‘Non non, autre direction, là-bas, là.’

Zijn lamp draait abrupt mijn kant op. Op dat moment staan we gevangen in de bundel fotonen die we op elkaar afvuren. Verblind door het licht vergeten we wat we aan het doen waren. We staan, we kijken, we hijgen. Mijn lichaam schokt, hevig en ongecontroleerd. Ik trek de kraag van mijn jas over mijn mond en probeer adem op mijn lichaam te blazen. Het helpt, een beetje. Bij elke uitademing golft warmte naar binnen, het schokken wordt iets minder en gestaag lijk ik de controle over mijn lichaam terug te winnen. Seconden gaan voorbij, een eeuwigheid, terwijl we in elkaars schijnsel staren, ik ademend in mijn jas, de looper voor me, stokstijf op zijn plaats als een van de dennenbomen langs de rand van de schaduw voor hem.

Weer gaat het harder regenen.

Sprak ik Frans? Ben ik gek geworden? Ik weet het niet. De regen, de kou. Misschien wel, misschien doordat ik zo vaak in de Ardennen loop, in Frankrijk en in Zwitserland? Ik hoop dat ik geen Frans sprak.

‘Drüben,’ mompel ik en schijn de andere kant op. In de verte licht een van de lintjes op waarmee de route is afgebakend.

De looper ziet het, maar draait zich nog een keer naar de vertekening in het donker voor hem. Ik ga naast hem staan en we bundelen onze lampen. Voor ons kantelt het aardoppervlak 90 graden, een afgrond waarvan de bodem zelfs met onze gezamenlijke lichtstraal niet te zien is.